

(ฉบับประชาชน)

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำใ้บุคคลสูญหาย

พ.ศ.

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำใ้บุคคลสูญหาย โดยกำหนดให้การค้นตัว จับ คမ်းขัง หรือกระทำการใดอันกระทบกระเทือนต่อเสรีภาพ ในร่างกายของบุคคลจะต้องมีการแจ้งสิทธิและจัดทำบันทึกการควบคุมตัวตามที่กฎหมายนี้กำหนดโดย ไม่เลือกปฏิบัติ รวมทั้งกำหนดให้ศาลยุติธรรมเป็นกลไกสำคัญในการตรวจสอบการใช้อำนาจของ เจ้าหน้าที่ของรัฐอันกระทบกระเทือนต่อเสรีภาพในร่างกายของบุคคล สร้างระบบความพร้อมรับผิด (accountability) และลบล้างวัฒนธรรมปล่อยให้คนผิดลอยนวล (impunity) ตลอดจนมีกลไก สนับสนุนช่วยเหลือให้ผู้ได้รับความเสียหายได้รับความเป็นธรรม ผ่านการช่วยเหลือทางกฎหมายเพื่อ ติดตามตรวจสอบและนำตัวผู้ที่เกี่ยวข้องมาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา และมาตรการชดเชย ฟื้นฟูและเยียวยาความเสียหายทางร่างกาย จิตใจและสังคม และการป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดเกิดขึ้นซ้ำ อีก

เหตุผล

โดยที่การทรมาน การกระทำหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยี ศักดิ์ศรี และการกระทำใ้บุคคลสูญหายซึ่งกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน อย่างร้ายแรงซึ่งไม่อาจยกเว้นให้กระทำใ้ได้ไม่ว่าสถานการณ์ใด ๆ อีกทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทยได้บัญญัติให้รัฐมีหน้าที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคลจากการถูกค้นตัว จับ คမ်းขัง หรือถูกกระทำการใดอันกระทบกระเทือนต่อเสรีภาพในร่างกายเกินสมควรแก่เหตุผลที่ กฎหมายกำหนด ยิ่งไปกว่านั้นการทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีโหดร้ายหรือไร้ มนุษยธรรมนั้นจะกระทำใ้ได้ ประกอบกับประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาต่อต้านการ ทรมานและการประติบัติ หรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี และได้ลงนาม อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการบังคับใ้หายสาบสูญ จึงต้องมี บทบัญญัติที่กำหนดฐานความผิดเป็นการเฉพาะ ตลอดจนมีมาตรการป้องกันและปราบปราม มาตรการเยียวยาผู้ได้รับความเสียหาย และมาตรการอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถปฏิบัติตามข้อบท ในอนุสัญญาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นการยกระดับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนใน ประเทศไทยให้เทียบเท่าสากล และสอดคล้องกับหลักการของรัฐธรรมนูญ จึงจำเป็นต้องตรา พระราชบัญญัตินี้

ร่าง

พระราชบัญญัติ

ป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้อับชย

พ.ศ.

.....

.....

.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้อับชย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อพระราชบัญญัติ

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้อับชย พ.ศ.”

วันมีผลบังคับใช้

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ผลต่อกฎหมายอื่น

มาตรา ๓ บรรดากฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ และคำสั่งอื่นในส่วนที่ได้บัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน เว้นแต่ในกรณีที่

กฎหมายใดกำหนดเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคลไว้ โดยเฉพาะซึ่งให้ความคุ้มครองบุคคลมากกว่าที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ ให้บังคับตามกฎหมายนั้น

บทนิยาม

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“การทรมาน” หมายความว่า การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำด้วยประการใดให้ผู้อื่นเกิดความเจ็บปวดหรือความทุกข์ทรมานอย่างร้ายแรงแก่ร่างกายหรือจิตใจ เพื่อวัตถุประสงค์ รวมทั้งอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) ให้ได้มาซึ่งข้อมูลหรือคำรับสารภาพจากผู้ถูกกระทำหรือบุคคลที่สาม

(๒) ลงโทษผู้ถูกกระทำ โดยมีเหตุจากการกระทำซึ่งผู้นั้นหรือบุคคลที่สามได้กระทำหรือถูกสงสัยว่าได้กระทำ

(๓) ช่มชู้หรือขู่เชิญผู้ถูกกระทำหรือบุคคลที่สาม หรือ

(๔) เพราะเหตุผลใด ๆ บนพื้นฐานของการเลือกปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบใด

แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงการลงโทษตามคำพิพากษาของศาลหรือตามที่กฎหมายบัญญัติ และตามพันธกรณีและมาตรฐานระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่

“ควบคุมตัว” หมายความว่า รวมถึง การจับ คุม ขัง ลักพา กักตัว คุมขัง กักขัง เรียกตัวหรือเชิญตัวบุคคลไปสอบถามหรือซักถามหรือกระทำด้วยประการอื่นใดอันเป็นการจำกัดเสรีภาพในร่างกาย

“การกระทำให้บุคคลสูญหาย” หมายความว่า การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐควบคุมตัวบุคคล โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องหรือผู้กระทำปฏิเสธว่ามีได้มีการกระทำการดังกล่าว หรือปกปิดชะตากรรมหรือที่อยู่ของบุคคลนั้น หรือไม่ให้ทราบว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไรหรืออยู่ที่ใด

“เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า เจ้าพนักงานของรัฐตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ และให้หมายรวมถึงบุคคลซึ่งใช้อำนาจรัฐหรือได้รับมอบอำนาจ หรือได้รับแต่งตั้ง อนุญาต การสนับสนุน หรือการยอมรับโดยตรงหรือโดยปริยาย ให้ใช้อำนาจรัฐในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมาย

“ผู้ได้รับความเสียหาย” หมายความว่า บุคคลที่ได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย หรือจิตใจจากการทรมาน การกระทำหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี หรือการกระทำให้บุคคลสูญหาย และให้หมายความ

รวมถึงสามี ภรรยา คู่ชีวิต ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน และผู้อยู่ในอุปการะ ทั้งโดยนิตินัย และพฤตินัยของบุคคลที่ได้รับความเสียหายดังกล่าว

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทรมาน และการกระทำทำให้บุคคลสูญหาย

ผู้รักษาการตาม
พระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกระเบียบหรือประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

ระเบียบหรือประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

บททั่วไป

สิทธิและเสรีภาพใน
ชีวิตและร่างกาย
ศักดิ์ศรีความเป็น
มนุษย์

มาตรา ๖ บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การทรมาน การกระทำหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี หรือการกระทำทำให้บุคคลสูญหายจะกระทำมิได้

ในกรณีที่มีการกระทำซึ่งกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง ผู้ได้รับความเสียหายมีสิทธิร้องทุกข์ร้องเรียนและเข้าถึงความเป็นธรรมโดยได้รับความคุ้มครองและการสนับสนุนช่วยเหลือจากรัฐ ผู้ได้รับความเสียหายมีสิทธิได้รับการชดเชยและเยียวยาความเสียหายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมทั้งการป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดซ้ำอีก

สิทธิผู้ได้รับความ
เสียหายเพื่อเข้าถึง
ความเป็นธรรม

การตรวจสอบโดย
องค์กรศาล

ผู้ได้รับความเสียหาย พนักงานอัยการ หรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้ได้รับความเสียหาย มีสิทธิร้องขอต่อศาลเพื่อให้สั่งระงับหรือเพิกถอนการกระทำซึ่งกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง เช่นว่านั้นทันที รวมทั้งกำหนดวิธีการตามสมควรเพื่อคุ้มครอง ชดเชยและเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

หน้าที่คุ้มครองสิทธิ
และเสรีภาพในชีวิต
และร่างกาย

มาตรา ๗ รัฐมีหน้าที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลทุกคนโดยไม่เลือกปฏิบัติ^๑ และดำเนินมาตรการที่มีประสิทธิผลเพื่อป้องกันและปราบปรามการทรมาน การกระทำหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี และการกระทำให้บุคคลสูญหาย

หน้าที่คุ้มครอง
ความปลอดภัยและ
สนับสนุนช่วยเหลือ
ให้ผู้ได้รับความ
เสียหายเข้าถึง
ความเป็นธรรม

ในกรณีที่ปรากฏข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการกระทำซึ่งกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง รัฐมีหน้าที่ดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพและความปลอดภัยให้แก่ผู้ได้รับความเสียหาย สนับสนุนช่วยเหลือผู้ได้รับความเสียหายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหมายรวมถึง การชดเชยและเยียวยาความเสียหายทางร่างกายและจิตใจ การติดตามตรวจสอบข้อร้องเรียนเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม และมีมาตรการป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดซ้ำอีก

หมวด ๒

การปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย

ส่วนที่ ๑

บททั่วไป

ความผิดฐาน
กระทำให้บุคคลสูญ
หาย

มาตรา ๘ ผู้ใดเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ จับ ชัง ลักพา ควบคุมตัว หรือกระทำด้วยประการใดให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกาย โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องหรือผู้กระทำปฏิเสธรว่ามิได้มีกระทำการนั้น หรือปกปิดชะตากรรมหรือที่อยู่ของบุคคลนั้น หรือไม่ให้ทราบว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไรหรืออยู่ที่ใด ผู้นั้นกระทำความผิดฐานกระทำให้บุคคลสูญหาย

ความผิดฐาน
กระทำทรมาน

มาตรา ๙ ผู้ใดเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำด้วยประการใดให้ผู้อื่นเกิดความเจ็บปวดหรือความทุกข์ทรมานอย่างร้ายแรงแก่ร่างกายหรือจิตใจ เพื่อวัตถุประสงค์รวมทั้งอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

^๑ ไม่ว่าด้วยเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ ภาษา เพศ เพศสภาพ เพศวิถี อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม อาชีพ การทำงาน การศึกษา อบรม ศาสนาหรือความเชื่อ ความเชื่อหรือความคิดเห็นทางการเมือง หรือเหตุอื่นใด

(๑) ให้ได้มาซึ่งข้อมูลหรือคำรับสารภาพจากผู้ถูกระทำหรือบุคคลที่สาม

(๒) ลงโทษผู้ถูกระทำ โดยมีเหตุจากการกระทำซึ่งผู้นั้นหรือบุคคลที่สามได้กระทำหรือถูกสงสัยว่าได้กระทำ

(๓) ช่มชู้หรือชู้เชี่ยผู้ถูกระทำหรือบุคคลที่สาม หรือ

(๔) เพราะเหตุผลใด ๆ บนพื้นฐานของการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลผู้นั้นกระทำความผิดฐานกระทำทรมาน

ความผิดฐานกระทำหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี **มาตรา ๑๐** ผู้ใดเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำด้วยประการใดให้ผู้อื่นเกิดความเจ็บปวดหรือความทุกข์ทรมานแก่ร่างกายหรือจิตใจ โดยเป็นการกระทำในลักษณะที่ไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานความผิดฐานกระทำหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี

เหตุเพิ่มโทษ **มาตรา ๑๑** ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา ๘ มาตรา ๙ และมาตรา ๑๐ เป็นการกระทำแก่บุคคลอายุไม่เกินสิบแปดปี หญิงมีครรภ์ ผู้พิการทางร่างกายหรือจิตใจ หรือผู้ซึ่งพึ่งตนเองไม่ได้เพราะอายุหรือความป่วยเจ็บ ผู้กระทำต้องระวางโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นกึ่งหนึ่ง

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องรับผิดเช่นเดียวกับตัวการ **มาตรา ๑๒** ผู้ใดสมคบ เป็นผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน เพื่อกระทำความผิดตามมาตรา ๘ มาตรา ๙ หรือมาตรา ๑๐ ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการในความผิดนั้น

ความรับผิดของผู้บังคับบัญชา **มาตรา ๑๓** ผู้ใดเป็นผู้บังคับบัญชาของผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๘ มาตรา ๙ หรือมาตรา ๑๐ และไม่ดำเนินการที่จำเป็นและเหมาะสมตามอำนาจของตน เพื่อป้องกันหรือระงับการกระทำความผิด หรือไม่ดำเนินการ หรือส่งเรื่องให้ดำเนินการสอบสวนและดำเนินคดีอาญาตามกฎหมาย ต้องระวางโทษกึ่งหนึ่งของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ผู้บังคับบัญชาตามวรรคหนึ่งจะต้องเป็นผู้ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบและมีอำนาจควบคุมดูแลการกระทำซึ่งเกี่ยวข้องกับการควบคุมตัวบุคคล

ผู้บังคับบัญชาตามวรรคหนึ่ง ไม่ต้องรับผิด หากพิสูจน์ได้ว่าตนไม่ทราบหรือควรจะทราบหรือมิได้ละเลยเพิกเฉยต่อการกระทำความผิดของผู้อยู่ใต้อำนาจบังคับบัญชาของตน

เหตุลดโทษจากการให้ความช่วยเหลือร่วมมือ	มาตรา ๑๔ ถ้าผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ช่วยให้มีการค้นพบผู้ถูกกระทำให้สูญหาย โดยผู้นั้นมีได้รับอันตรายสาหัสหรือตกอยู่ในภาวะอันใกล้จะเป็นอันตรายต่อชีวิต ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์ในการดำเนินคดี ให้ลดโทษผู้กระทำความผิดน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ แต่ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง
หลักความรับผิดชอบสากล (Universal jurisdiction)	มาตรา ๑๕ ผู้ใดกระทำความผิดฐานกระทำทรมานและความผิดฐานกระทำให้บุคคลสูญหายตามพระราชบัญญัตินี้ นอกราชอาณาจักร ผู้นั้นต้องรับโทษในราชอาณาจักรตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ โดยให้นำมาตรา ๑๐ แห่งประมวลกฎหมายอาญา มาใช้บังคับโดยอนุโลม
มิให้เป็นความผิดทางการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน	มาตรา ๑๖ การกระทำความผิดฐานกระทำทรมาน ความผิดฐานกระทำหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี และความผิดฐานกระทำให้บุคคลสูญหายตามพระราชบัญญัตินี้ มิให้ถือว่าเป็นความผิดทางการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน และกฎหมายว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา
ข้ออ้างในสถานการณ์ฉุกเฉิน	มาตรา ๑๗ สถานการณ์ฉุกเฉิน สงคราม ความไม่มั่นคงของรัฐ หรือสถานการณ์พิเศษใด ไม่อาจนำมาอ้างเพื่อให้การกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย
หลักการไม่ส่งตัวกลับไปเผชิญอันตราย (Non-refoulement)	มาตรา ๑๘ ห้ามมิให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐส่งตัวบุคคลใดออกไปนอกราชอาณาจักร หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการส่งบุคคลดังกล่าวออกไปจะส่งผลให้บุคคลนั้นต้องตกอยู่ในความเสี่ยงจากการทรมาน การกระทำหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี หรือการกระทำให้บุคคลสูญหาย

ส่วนที่ ๒ การดำเนินคดี

ความเป็นผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	มาตรา ๑๙ ให้ผู้ได้รับความเสียหายในคดีความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
--	--

การนับอายุความ ต่อเนื่อง	มาตรา ๒๐ ให้การกระทำความผิดฐานกระทำให้นुकคคสุญหายตามพระราชบัญญัตินี้เป็นความผิดต่อเนื่องตลอดเวลาจนกว่าจะเปิดเผยชะตากรรมหรือปล่อยตัวบุคคลที่ถูกควบคุมตัว และไม่ให้เริ่มนับอายุความจนกว่าจะพบบุคคลที่ถูกกระทำให้นुकคคสุญหาย หรือปรากฏหลักฐานน่าเชื่อว่าบุคคลนั้นถึงแก่ความตาย และให้ดำเนินการสืบสวนสอบสวนจนกว่าจะพบบุคคลที่ถูกกระทำให้นुकคคสุญหายหรือปรากฏหลักฐานน่าเชื่อว่าบุคคลนั้นถึงแก่ความตาย
อายุความ	มาตรา ๒๑ ให้ความผิดฐานกระทำทรมาน และฐานกระทำให้นुकคคสุญหายตามพระราชบัญญัตินี้ มีอายุความห้าสิบปี ความผิดฐานกระทำทรมาน และฐานกระทำให้นुकคคสุญหายตามพระราชบัญญัตินี้ไม่มีอายุความ หากเป็นส่วนหนึ่งของการกระทำที่มีลักษณะอย่างกว้างขวางและเป็นระบบ
ให้เป็นคดีพิเศษโดย มีพนักงานอัยการ เป็นผู้รับผิดชอบ สำนวนการ สอบสวน	มาตรา ๒๒ ให้คดีความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เป็นคดีพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ และให้พนักงานอัยการเป็นผู้รับผิดชอบการสอบสวน ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐในสังกัดหน่วยงานใดตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐในสังกัดหน่วยงานนั้นเข้าร่วมเป็นพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัตินี้ และให้นำบทบัญญัติในหมวด ๓ การสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ มาใช้บังคับโดยอนุโลม การดำเนินคดีตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่อยู่ในอำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ และบทบัญญัติมาตรา ๒๑/๑ ตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษไม่นำมาใช้บังคับกับความผิดตามพระราชบัญญัตินี้
การสั่งคดีและชี้ขาด	มาตรา ๒๓ เมื่อพนักงานอัยการตามมาตรา ๒๒ เห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้ออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง ในกรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้อง ให้รับส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งให้อัยการสูงสุดเพื่อชี้ขาด
สิทธิของผู้ได้รับ ความเสียหาย	มาตรา ๒๔ ให้หน่วยงานที่มีอำนาจสืบสวนสอบสวนในคดีความผิดตามพระราชบัญญัตินี้รายงานให้ผู้ได้รับความเสียหายทราบถึงผลความคืบหน้าของคดี

อย่างต่อเนื่อง และให้คณะกรรมการ หรือคณะอนุกรรมการหรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ติดตามผลความคืบหน้าของคดี และดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพและความปลอดภัย ชดเชยและฟื้นฟูเยียวยาความเสียหายทางร่างกายและจิตใจ ให้คำปรึกษาแนะนำด้านกฎหมาย และสนับสนุนช่วยเหลือด้านการดำเนินคดี โดยการมีส่วนร่วมจากผู้ได้รับความเสียหาย

**การเรียกร้องคำ
สินไหมทดแทน**

มาตรา ๒๕ ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญาขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ได้รับความเสียหายเพราะเหตุที่ได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือได้รับความเสื่อมเสียต่อเสรีภาพในร่างกาย ชื่อเสียง หรือได้รับความเสียหายในทางทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของจำเลย

ในการนี้ ให้คณะกรรมการ หรือคณะอนุกรรมการหรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย และสนับสนุนข้อมูลที่จำเป็นเพื่อให้ศาลกำหนดมาตรการที่เหมาะสมเพื่อประโยชน์ในการป้องกัน และการฟื้นฟูเยียวยาแก่ผู้ได้รับความเสียหาย ซึ่งรวมทั้งการรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจแก่ผู้ได้รับความเสียหายด้วย

**อยู่ในเขตอำนาจ
ศาลพลเรือน**

มาตรา ๒๖ ให้คดีความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลพลเรือน และให้นำเอาวิธีพิจารณาคดีตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบมาบังคับใช้กับคดีดังกล่าวโดยอนุโลม

หมวด ๓

การป้องกันการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย

สิทธิผู้ถูกควบคุมตัว

มาตรา ๒๗ ในการควบคุมตัวบุคคล ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีหน้าที่ในการควบคุมตัวบุคคลต้องจัดให้มีบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถูกควบคุมตัวตามมาตรา ๒๘ และให้ผู้ถูกควบคุมตัวมีสิทธิและได้รับแจ้งสิทธิดังต่อไปนี้

(๑) แจ้งให้ผู้ถูกควบคุมตัว และญาติหรือบุคคลที่ผู้ถูกควบคุมตัวไว้วางใจทราบถึงวัน เวลา และสถานที่ของการถูกควบคุมตัว คำสั่งและเหตุแห่งการออกคำสั่งที่ให้มีการควบคุมตัว และข้อมูลหรือรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ใช้อำนาจควบคุมตัว

(๒) แจ้งให้ญาติหรือบุคคลที่ผู้ถูกควบคุมตัวไว้วางใจทราบถึงข้อมูลและรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการเคลื่อนย้ายและสถานที่ปลายทางที่รับตัว ในกรณีที่มีการย้ายสถานที่ควบคุมตัว

(๓) แจ้งให้ญาติหรือบุคคลที่ผู้ถูกควบคุมตัวไว้วางใจทราบถึงข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพร่างกายหรือจิตใจของผู้ถูกควบคุมตัว และรายละเอียดเกี่ยวกับการปฐมพยาบาลและสถานพยาบาลที่รับตัวในทันที กรณีที่ผู้ถูกควบคุมตัวเจ็บป่วยหรือบาดเจ็บ

(๔) ได้รับการเยี่ยมและติดต่อกับญาติหรือบุคคลที่ผู้ถูกควบคุมตัวไว้วางใจตามสมควร

(๕) พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความที่ตนเลือกเป็นการเฉพาะตัว และมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย

(๖) มีทนายความเข้าร่วมการสอบปากคำ การสอบถามหรือซักถาม โดยก่อนเริ่มการสอบปากคำ การสอบถามหรือซักถามทุกครั้ง ต้องมีการระบุตัวตนของผู้ที่เข้าร่วมทุกคนและมีการบันทึกภาพและเสียงอย่างต่อเนื่องซึ่งสามารถเข้าถึงและนำกลับมาใช้ได้โดยความหมายไม่เปลี่ยนแปลง

(๗) ได้รับการตรวจร่างกาย และการรักษาพยาบาลโดยเร็วโดยแพทย์ เมื่อบาดเจ็บหรือเจ็บป่วย

(๘) ในกรณีที่ผู้ถูกควบคุมตัวถึงแก่ความตายหรือได้รับบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้ ให้ผู้ได้รับความเสียหายมีสิทธิเข้าไปมีส่วนร่วมในการค้นหาความจริงเกี่ยวกับการตายหรือบาดเจ็บของผู้ถูกควบคุมตัว

ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกควบคุมตัวทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิตามวรรคหนึ่ง และมีหน้าที่อำนวยความสะดวกให้ผู้ถูกควบคุมตัวเข้าถึงสิทธิดังกล่าว

**การจัดทำบันทึก
ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถูก
ควบคุมตัว**

มาตรา ๒๘ ในการควบคุมตัวบุคคล ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีหน้าที่ในการควบคุมตัวบุคคลต้องจัดให้มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถูกควบคุมตัว อย่างน้อยต้องมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

(๑) ชื่อ นามสกุล รูปถ่าย ตำหนิรูปพรรณ รวมทั้งข้อมูลอื่นที่ใช้ระบุตัวบุคคลและสภาพร่างกายของผู้ถูกควบคุมตัว

(๒) วัน เวลา และสถานที่ของการถูกควบคุมตัว และข้อมูลเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ทำการควบคุมตัว ในกรณีที่มีการย้ายสถานที่ดังกล่าว จะต้องมีการระบุถึงสถานที่ปลายทางที่รับตัว และเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบการย้ายสถานที่

ควบคุมตัวนั้น

- (๓) คำสั่งที่ให้มีการควบคุมตัว และเหตุแห่งการออกคำสั่งนั้น
- (๔) เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ออกคำสั่งให้มีการควบคุมตัว
- (๕) วัน เวลา และสถานที่ของการปล่อยตัว ผู้รับผิดชอบในการปล่อยตัว และญาติหรือบุคคลที่มารับตัว หรือพยานในการปล่อยตัว
- (๖) ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพร่างกายของบุคคลผู้ถูกควบคุมตัว ทั้งก่อนควบคุมตัวและก่อนการปล่อยตัว ในกรณีที่ถูกควบคุมตัวถึงแก่ความตายจะต้องระบุถึงข้อมูลประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- (๗) ข้อมูลเพื่อใช้ในการติดต่อญาติหรือบุคคลที่ผู้ถูกควบคุมตัวไว้วางใจ และทนายความ (หากมี)
- (๘) ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการเพื่อรับประกันสิทธิของผู้ถูกควบคุมตัวตามมาตรา ๒๗ และ
- (๙) ข้อมูลอื่น ๆ ที่คณะกรรมการกำหนดเพื่อป้องกันการทรมาน การกระทำหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี หรือการกระทำให้บุคคลสูญหาย

ในการปล่อยตัวตาม (๕) ก่อนปล่อยตัวให้ผู้มีหน้าที่ในการควบคุมตัวตามวรรคหนึ่งแจ้งญาติหรือบุคคลที่ผู้ถูกควบคุมตัวไว้วางใจให้ทราบถึงการปล่อยตัวและให้บันทึกไว้ด้วยว่ามีผู้ใดมารับตัวไป หากไม่สามารถติดต่อญาติได้หรือไม่มีบุคคลใดมารับตัว ให้บันทึกวิธีการติดต่อญาติหรือบุคคลที่ผู้ถูกควบคุมตัวไว้วางใจไว้และให้ผู้รับผิดชอบในการปล่อยตัวจัดหาพยานในการปล่อยตัว พร้อมทั้งบันทึกชื่อ ที่อยู่ของพยานนั้นไว้เพื่อเป็นหลักฐานในการปล่อยตัว

สิทธิร้องขอต่อ

เจ้าหน้าที่ของรัฐให้

เปิดเผยข้อมูล

ควบคุมตัว

มาตรา ๒๙ ญาติหรือบุคคลเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกควบคุมตัว คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการ หรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจาก คณะกรรมการ มีสิทธิร้องขอต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐให้เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถูกควบคุมตัวตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๘

การขอให้ศาล

เปิดเผยข้อมูล

ควบคุมตัว

หากเจ้าหน้าที่ของรัฐตามวรรคหนึ่งปฏิเสธที่จะเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถูกควบคุมตัว ญาติหรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกควบคุมตัว คณะกรรมการ หรือคณะอนุกรรมการหรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจาก คณะกรรมการมีสิทธิร้องขอต่อศาลอาญาแห่งท้องที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญา เพื่อให้ศาลสั่งเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวได้

ศาลมีอำนาจสั่งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐตามวรรคหนึ่ง เปิดเผยข้อมูล

ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๘ ให้แก่ญาติหรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกควบคุมตัว คณะกรรมการ หรือคณะอนุกรรมการหรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจาก คณะกรรมการได้ คำสั่งศาลดังกล่าวให้อุทธรณ์ไปยังศาลชั้นอุทธรณ์ และให้คำสั่งศาลชั้นอุทธรณ์เป็นที่สุด

**คำสั่งไม่เปิดเผย
ข้อมูล**

มาตรา ๓๐ คำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลจะทำได้เฉพาะกรณีที่ศาลได้เรียกผู้ถูกควบคุมตัวมาสอบถามต่อหน้าศาล และมีหลักประกันว่าผู้ถูกควบคุมตัวจะไม่ถูกทรมาน หรือกระทำหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี หรือกระทำให้สูญหาย และการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวอาจก่อให้เกิดอันตราย หรือละเมิดความเป็นส่วนตัวของผู้ถูกควบคุมตัว หรือเป็นอุปสรรคต่อการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา

**ศาลตรวจสอบการ
ใช้อำนาจควบคุม
ตัวว่าชอบด้วย
กฎหมายหรือไม่
(๑)**

มาตรา ๓๑ เมื่อมีการอ้างว่าบุคคลใดต้องถูกควบคุมตัวโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือปรากฏข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการทรมาน การกระทำหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี หรือการกระทำให้บุคคลสูญหาย บุคคลดังต่อไปนี้ มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลอาญาหรือศาลยุติธรรมแห่งท้องที่ที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญา เพื่อให้มีคำสั่งระงับการกระทำเช่นนั้นทันที

(๑) ผู้ได้รับความเสียหาย

(๒) พนักงานอัยการ

(๓) พนักงานสอบสวนหรือพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ

(๔) คณะกรรมการ หรือคณะอนุกรรมการหรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับ

มอบหมายจากคณะกรรมการ

(๕) บุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกควบคุมตัว

ให้ผู้มีสิทธิยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่งซึ่งใช้สิทธิโดยสุจริตเพื่อประโยชน์ตามพระราชบัญญัตินี้ย่อมได้รับความคุ้มครอง

**การไต่สวนโดยศาล
และคำสั่งศาล (๒)**

มาตรา ๓๒ เมื่อได้รับคำร้องตามมาตรา ๓๑ หรือเมื่อความปรากฏต่อศาลว่ามีการทรมาน การกระทำหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี หรือการกระทำให้บุคคลสูญหาย ให้ศาลดำเนินการไต่สวนฝ่ายเดียวโดยทันที ถ้าศาลเห็นว่าคำร้องนั้นมีมูล ศาลมีอำนาจสั่งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐนำตัวผู้ถูกควบคุมตัวมาศาลโดยพลัน และหากการควบคุมตัวเป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือเกิดการทรมาน การกระทำหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี หรือการกระทำให้บุคคลสูญหายในระหว่างการควบคุมตัว ให้ศาลมีคำสั่ง ดังต่อไปนี้

- (๑) ปล่อยผู้ถูกควบคุมตัวทันที
- (๒) ให้ยุติการทรมาน หรือการกระทำหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี
- (๓) เปลี่ยนสถานที่ควบคุมตัว
- (๔) ให้ผู้ได้รับความเสียหายได้พบญาติ ทนายความ หรือบุคคลอื่นที่ไว้วางใจเป็นการส่วนตัว
- (๕) ให้มีการรักษาพยาบาลรวมทั้งการฟื้นฟูร่างกายและจิตใจ
- (๖) ให้เปิดเผยเอกสารบันทึกหรือข้อมูลอื่นใด
- (๗) กำหนดมาตรการอื่นใดที่เหมาะสมเพื่อประโยชน์ในการระงับการกระทำหรือเยียวยาเบื้องต้นกับผู้ได้รับความเสียหาย

ให้คณะกรรมการ หรือคณะอนุกรรมการหรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ยื่นคำร้องให้ศาลกำหนดมาตรการที่เหมาะสมเพื่อประโยชน์ในการป้องกัน และการฟื้นฟูเยียวยาเบื้องต้นแก่ผู้ได้รับความเสียหาย ซึ่งรวมทั้งการรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ

คำสั่งศาลตามมาตรา นี้ ให้อุทธรณ์ไปยังศาลชั้นอุทธรณ์ และให้คำสั่งศาลชั้นอุทธรณ์เป็นที่สุด

กรณีผู้ถูกควบคุมตัวถึงแก่ความตาย

มาตรา ๓๓ ในกรณีที่ผู้ถูกควบคุมตัวถึงแก่ความตาย เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องประสานงานอย่างเร่งด่วนเพื่อจัดทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ และต้องดำเนินการดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) เก็บรักษาสถานที่เกิดเหตุเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดบุคคลเข้าไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน และประสานงานกับหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตรวจพิสูจน์หลักฐานเพื่อเก็บและรวบรวมพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุ

(๒) ติดต่อครอบครัวหรือญาติของผู้ตายเพื่อให้มีส่วนร่วมในการค้นหาความจริงเกี่ยวกับการตาย และ

(๓) ประสานงานกับคณะกรรมการหรือสำนักงานเพื่อให้มีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบข้อมูลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการทรมานในระหว่างควบคุมตัว

บทต้องห้ามรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาเนื่องจากการ

มาตรา ๓๔ ในกรณีที่ปรากฏต่อศาลว่าพยานหลักฐานใดเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาเนื่องจากการทรมาน การกระทำหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี และการกระทำให้

ทรมาน บุคคลสูญหาย ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานนั้น เว้นแต่เป็นการรับฟังพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

บทคุ้มครองผู้ใช้สิทธิร้องเรียนโดยสุจริต มาตรา ๓๕ บุคคลซึ่งใช้สิทธิโดยสุจริตในการแจ้งความหรือร้องเรียนต่อคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ หรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการทรมาน การกระทำหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี และการกระทำให้บุคคลสูญหาย ย่อมได้รับความคุ้มครอง ซึ่งรวมทั้งจากการถูกดำเนินคดีอาญา คดีแพ่ง หรือคดีปกครอง

หมวด ๔

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย

องค์ประกอบคณะกรรมการ มาตรา ๓๖ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย” ประกอบด้วย

- (๑) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นประธานกรรมการ
- (๒) ปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นรองประธานกรรมการ
- (๓) กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงมหาดไทย อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ นายกสภานายความ
- (๔) ผู้แทนผู้ได้รับความเสียหายจากการทรมาน การกระทำหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี และการกระทำให้บุคคลสูญหาย ซึ่งคัดเลือกกันเองจำนวนสองคน
- (๕) ผู้แทนองค์กรภาคประชาสังคมซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่มีใช่เป็นการแสวงหาผลกำไรและดำเนินกิจกรรมด้านการปกป้องคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคลจากการควบคุมตัวซึ่งคัดเลือกกันเอง จำนวนสามคน
- (๖) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เป็นที่ประจักษ์ในด้านการตรวจพิสูจน์หลักฐานจำนวนหนึ่งคน นิติเวชศาสตร์จำนวนหนึ่งคน และด้านจิตวิทยาจำนวนหนึ่งคนเป็นกรรมการ

ให้อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพแต่งตั้งข้าราชการของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพจำนวนไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกกรรมการตาม (๔) และ (๕) ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด

คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการ	มาตรา ๓๗ กรรมการตามมาตรา ๓๖ (๔) (๕) และ (๖) ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ (๑) มีสัญชาติไทย (๒) ไม่เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต (๓) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ (๔) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งบริหารในพรรคการเมือง (๕) ไม่เป็นผู้อยู่ระหว่างถูกสั่งให้พักราชการหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน (๖) ไม่เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะกระทำผิดวินัย (๗) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก รวมทั้งคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกแต่ให้รอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษ เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่กระทำโดยประมาท ความผิดฐานหมิ่นประมาท หรือความผิดลหุโทษ (๘) ไม่เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ (๙) ไม่เคยถูกคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตรวจสอบแล้ว เห็นว่าได้กระทำการอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน
---	--

วาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการ	มาตรา ๓๘ กรรมการตามมาตรา ๓๖ (๔) (๕) และ (๖) มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี เมื่อครบกำหนดตามวาระหนึ่ง กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้ ให้กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการซึ่งได้รับการแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่ แต่ไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่พ้นจากตำแหน่ง
-------------------------------------	---

การพ้นจาก	มาตรา ๓๙ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการตาม
------------------	--

ตำแหน่งของ กรรมการ	<p>มาตรา ๓๖ (๔) (๕) และ (๖) พ้นจากตำแหน่งเมื่อ</p> <p>(๑) ตาย</p> <p>(๒) ลาออก</p> <p>(๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๓๐</p> <p>(๔) คณะกรรมการมีมติสองในสามให้ออก เพราะมีความประพฤติเสื่อมเสีย บกพร่องหรือไม่สุจริตต่อหน้าที่ หรือหย่อนความสามารถ</p>
กรณีตำแหน่ง กรรมการว่างลง	<p>มาตรา ๔๐ เมื่อตำแหน่งกรรมการตามมาตรา ๓๖ (๔) (๕) และ (๖) ว่างลงก่อนวาระ ให้ดำเนินการแต่งตั้งกรรมการขึ้นใหม่ภายในหกสิบวัน เว้นแต่วาระของกรรมการเหลือไม่ถึงเก้าสิบวัน จะไม่แต่งตั้งกรรมการก็ได้</p> <p>กรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้มีวาระการดำรงตำแหน่งเท่ากับเวลาที่เหลืออยู่ของกรรมการที่ยังอยู่ในตำแหน่ง</p> <p>ในระหว่างที่ยังมิได้แต่งตั้งกรรมการแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้กรรมการที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้</p>
การประชุม คณะกรรมการ	<p>มาตรา ๔๑ ให้คณะกรรมการประชุมอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง</p> <p>การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม</p> <p>ในการประชุมคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการและรองประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการซึ่งมาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม</p> <p>ในการปฏิบัติหน้าที่ ประธานกรรมการหรือกรรมการผู้ใดมีส่วนได้เสียโดยตรงหรือโดยอ้อมในเรื่องที่คณะกรรมการพิจารณา ให้ประธานหรือกรรมการผู้นั้นแจ้งให้ที่ประชุมทราบและให้ที่ประชุมพิจารณาว่าคณะกรรมการผู้นั้นสมควรอยู่ในที่ประชุมและมีมติในเรื่องนั้นได้หรือไม่ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด</p> <p>การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด</p>
อำนาจหน้าที่ คณะกรรมการ	<p>มาตรา ๔๒ คณะกรรมการมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีให้มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ หรือมาตรการอื่นที่จำเป็นตามพระราชบัญญัตินี้</p>

(๒) กำหนดนโยบาย แผนงาน และมาตรการเพื่อป้องกันและปราบปรามการทรมาน การกระทำ หรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี และการกระทำให้บุคคลสูญหาย

(๓) กำหนดนโยบายและมาตรการฟื้นฟูและเยียวยาด้านร่างกาย และจิตใจแก่ผู้ได้รับความเสียหายที่ครอบคลุมความเสียหายทุกด้าน ซึ่งหมายรวมถึง การทำให้กลับสู่สภาพเดิม การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนที่เพียงพอ การบำบัดและฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจให้สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

(๔) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการการช่วยเหลือและเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายทั้งทางการเงินและทางจิตใจตลอดรวมถึงการฟื้นฟูระยะยาวทางการแพทย์ให้กับผู้เสียหาย โดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

(๕) กำหนดมาตรการเพื่อป้องกันมิให้มีการปกปิดการควบคุมตัวบุคคล

(๖) ติดตามตรวจสอบข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการทรมาน การกระทำ หรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี หรือการกระทำให้บุคคลสูญหาย สนับสนุนช่วยเหลือผู้ได้รับความเสียหาย ด้วยการให้คำปรึกษาและนำทางกฎหมาย ด้านทนายความ ด้านการตรวจทางการแพทย์เพื่อประโยชน์ทางคดี ด้านการติดตามความคืบหน้าของคดี ด้านการฟื้นฟูเยียวยาความเสียหายทางร่างกายและจิตใจ และป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นซ้ำอีก

(๗) ติดตามดูแล อำนวยความสะดวกและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการสืบสวนสอบสวนที่รวดเร็วและเป็นธรรม รวมทั้งขอให้เปลี่ยนตัวพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

(๘) ขอให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนหรือเข้าร่วมปฏิบัติหน้าที่ได้ตามความเหมาะสมเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัตินี้

(๙) ตรวจสอบหน่วยงานหรือสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตัวได้โดยไม่ต้องแจ้งล่วงหน้า รับเรื่องร้องเรียนที่ไม่ระบุชื่อผู้ร้อง และให้คำแนะนำแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

(๑๐) จัดทำรายงานสถานการณ์เกี่ยวกับการทรมาน การกระทำหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี หรือการกระทำให้บุคคลสูญหาย และแนวทางแก้ไขปัญหา เสนอต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภา และเผยแพร่ต่อสาธารณชนเป็นประจำทุกปี

(๑๑) แต่งตั้งที่ปรึกษา อนุกรรมการ หรือเจ้าหน้าที่ เพื่อปฏิบัติงานตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

(๑๒) วางระเบียบหรือประกาศเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งค่าใช้จ่ายอื่น โดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

(๑๓) วางระเบียบอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

(๑๔) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนด

**อ ำ น า จ หน้ า ที่
ส ำ น ำ ก ำ น**

มาตรา ๔๓ ให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ โดยให้มีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) ประสานงานและร่วมมือกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องในการสืบหาติดตามช่วยเหลือผู้ได้รับความเสียหาย

(๒) ติดตามตรวจสอบข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการทรมาน การกระทำหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี หรือการกระทำให้บุคคลสูญหาย สนับสนุนช่วยเหลือผู้ได้รับความเสียหาย ด้วยการให้คำปรึกษาและนำทางกฎหมาย ด้านทนายความ ด้านการตรวจทางการแพทย์เพื่อประโยชน์ทางคดี ด้านการติดตามความคืบหน้าของคดี ด้านการฟื้นฟูเยียวยาความเสียหายทางร่างกายและจิตใจ และป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นซ้ำอีก

(๓) สนับสนุนให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทรมาน หรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี และการกระทำให้บุคคลสูญหาย

(๔) ศึกษา วิจัย และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการทรมาน การกระทำหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรีและการกระทำให้บุคคลสูญหาย รวมทั้งให้ความรู้และฝึกอบรมแก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(๕) รวบรวมข้อมูล สถิติคดี และจัดทำรายงานผลดำเนินการประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรีพร้อมทั้งแนวทางการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย

(๕) ปฏิบัติการอื่นตามที่คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการมอบหมาย

หมวด ๕

บทกำหนดโทษ

ความผิดฐาน **มาตรา ๔๔** ผู้ใดกระทำความผิดฐานกระทำให้นुकคคสุญหายต้อง
กระทำให้นुकคคสุญ ระวังโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสามแสนบาท
หาย ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำได้รับ
อันตรายสาหัส ผู้กระทำต้องระวังโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงยี่สิบห้าปี และปรับตั้งแต่
สองแสนบาทถึงห้าแสนบาท
ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำถึงแก่
ความตาย ผู้กระทำต้องระวังโทษจำคุกตลอดชีวิต

ความผิดฐาน **มาตรา ๔๕** ผู้ใดกระทำความผิดฐานกระทำทรมาน ต้องระวังโทษ
กระทำทรมาน จำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสามแสนบาท
ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำรับ
อันตรายสาหัส ผู้กระทำต้องระวังโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงยี่สิบห้าปี และปรับตั้งแต่
สองแสนบาทถึงห้าแสนบาท
ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำถึงแก่
ความตาย ผู้กระทำต้องระวังโทษจำคุกตลอดชีวิต

ความผิดฐาน **มาตรา ๔๖** ผู้ใดกระทำความผิดฐานกระทำหรือลงโทษที่โหดร้าย
กระทำหรือลงโทษ ไร่มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี ต้องระวังโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินหนึ่ง
ที่โหดร้าย ไร แสนบาท
มนุษยธรรมหรือที่
ย่ำยีศักดิ์ศรี

การจงใจขัดขวาง **มาตรา ๔๗** ผู้ใดเป็นเจ้าของรัฐไม่ดำเนินการเพื่อคุ้มครอง
มาตรการคุ้มครอง สิทธิของผู้ถูกควบคุมตัวตามมาตรา ๒๗ หรือจัดการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการควบคุม
โดยไม่แจ้งสิทธิ ตัวตามมาตรา ๒๘ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขัดขวางการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้
หรือไม่บันทึกข้อมูล ถูกควบคุมตัว ผู้นั้นต้องระวังโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท
ควบคุมตัว หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทเฉพาะกาล

ค ดี ค ว า ม ผิ ด **มาตรา ๔๘** ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสืบสวนสอบสวนคดี

เกี่ยวกับการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับการกระทำให้บุคคลสูญหายอย่างต่อเนื่องจนกว่าจะพบบุคคลที่ถูก
ให้บุคคลสูญหาย กระทำให้สูญหาย หรือปรากฏหลักฐานน่าเชื่อว่าบุคคลนั้นถึงแก่ความตาย และ
ซึ่งเกิดขึ้นก่อน ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด แม้การปฏิเสธหรือปกปิดชะตากรรมของผู้ถูกควบคุม
พระราชบัญญัตินี้ ตัวได้เกิดขึ้นก่อนพระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ
ใช้บังคับ

บันทึกวิเคราะห์สรุป
สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมาน
และการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ.

ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ฉบับประชาชน ได้จัดทำขึ้นโดยการทบทวนและปรับปรุงร่างกฎหมายเดิมที่เข้าสู่สภานิติบัญญัติแห่งชาติเมื่อปีที่ผ่านมา^๒ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560^๓ และพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี หรือที่ได้ลงนามไว้และอยู่ระหว่างดำเนินการเพื่อเข้าเป็นภาคี^๔ ผ่านการระดมความคิดเห็นจากผู้ได้รับความเสียหาย นักกฎหมาย และคนทำงานในองค์กรภาคประชาสังคมที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อแก้ไขปัญหาการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหายที่เกิดขึ้นจริงในห้วงเวลาที่ผ่านมา เพื่อชดเชยฟื้นฟูและเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายอย่างมีประสิทธิภาพ ลดล้างวัฒนธรรมในภาครัฐการบางหน่วยงานที่ยังคงปล่อยให้คนผิดลอยนวล (impunity) และสร้างระบบความพร้อมรับผิดในภาครัฐการ (accountability) เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหายเกิดผลอย่างแท้จริง และได้จัดทำบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัตินี้ดังต่อไปนี้

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

^๒ โดยที่ประชุมได้ลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. (คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ) ไว้พิจารณา ในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๘๖/๒๕๖๑ วันพฤหัสบดีที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๑

^๓ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับที่ผ่าน ๆ มาจนถึงปัจจุบัน ได้บัญญัติรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลอย่างชัดแจ้ง (มาตรา 4) รวมทั้งคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคล จากการถูกค้นตัว จับกุม ชัง หรือถูกกระทำการใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกายเกินสมควรแก่เหตุผลที่กฎหมายกำหนด และยังบัญญัติไว้อย่างชัดแจ้งอีกว่า การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมนั้นจะกระทำมิได้ (มาตรา 28) ทั้งนี้ บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการกระทำความผิดอาญาย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐ (มาตรา 25)

^๔ พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องโดยตรงได้แก่ (1) อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประทุษร้าย หรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention against Torture and Other Cruel Inhuman or Degrading Treatment หรือ CAT) ซึ่งประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าวตั้งแต่ 1 พฤศจิกายน 2550 และ (2) อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance หรือ ICPPED) ซึ่งประเทศไทยได้ลงนามรับรองอนุสัญญาดังกล่าวเมื่อ 9 มกราคม 2555 และอยู่ระหว่างดำเนินการเพื่อให้สัตยาบันเข้าเป็นภาคี

โดยที่การทรมาน การกระทำหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี และการกระทำให้บุคคลสูญหายซึ่งกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงซึ่งไม่อาจยกเว้นให้กระทำได้ไม่ว่าสถานการณ์ใด ๆ อีกทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติให้รัฐมีหน้าที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคลจากการถูกค้นตัว จับกุม ชัง หรือถูกกระทำการใดอันกระทบกระเทือนต่อเสรีภาพในร่างกายเกินสมควรแก่เหตุผลที่กฎหมายกำหนด ยิ่งไปกว่านั้นการทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมนั้นจะกระทำมิได้ ประกอบกับประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน และการประทุษร้ายหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี และได้ลงนามอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ จึงต้องมีบทบัญญัติที่กำหนดฐานความผิดเป็นการเฉพาะ ตลอดจนมีมาตรการป้องกันและปราบปราม มาตรการเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายและมาตรการอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถปฏิบัติตามข้อบทในอนุสัญญาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นการยกระดับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยให้เทียบเท่าสากล และสอดคล้องกับหลักการของรัฐธรรมนูญ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ฉบับประชาชน มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

๒.๑ กำหนดชื่อร่างพระราชบัญญัติเช่นเดียวกับร่างกฎหมายเดิมได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ.

๒.๒ กำหนดวันใช้บังคับเช่นเดียวกับร่างกฎหมายเดิม โดยให้ใช้บังคับได้เมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป เพื่อให้มีระยะเวลาในการเตรียมการออกกฎหมายลำดับรอง การแต่งตั้งและคัดเลือกกรรมการ และการกำหนดแนวทางการดำเนินการตามกฎหมายร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๒.๓ กำหนดผลต่อกฎหมายอื่นโดยให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน^๕ เว้นแต่กรณีที่กฎหมายใดกำหนดเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคลไว้โดยเฉพาะซึ่งให้ความคุ้มครองบุคคลมากกว่าที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๓)

๒.๔ กำหนดปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมบทนิยาม ดังนี้

^๕ โดยผลของมาตรานี้เป็นผลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งใช้อำนาจตามกฎหมายใด ๆ ก็ตามที่มีอยู่ก่อนกฎหมายนี้มีผลใช้บังคับต้องปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหายตามกฎหมายนี้ด้วย อาทิ พระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พ.ศ. ๒๕๕๗ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๘ และพระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙ เป็นต้น

- ปรับปรุงบทนิยามคำว่า “การทรมาน” และ “การกระทำให้บุคคลสูญหาย” เพื่อให้ความหมายของถ้อยคำในบทนิยามดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการของอนุสัญญาและหลักการของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยยิ่งขึ้น

- ปรับปรุงบทนิยามคำว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” และ “ผู้ได้รับความเสียหาย” ซึ่งให้หมายรวมถึงสามี ภรรยา คู่ชีวิต ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน และผู้อยู่ในอุปการะ ทั้งโดยนิตินัยและพฤตินัยของบุคคลที่ได้รับความเสียหายดังกล่าว เพื่อให้มีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้นในการคุ้มครองสิทธิในชีวิตและร่างกายของบุคคลทุกคนโดยไม่เลือกปฏิบัติสมดังเจตนารมณ์ของร่างพระราชบัญญัตินี้

- เพิ่มบทนิยามคำว่า “ควบคุมตัว” เพื่อให้การใช้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทบต่อเสรีภาพในร่างกายของบุคคล ต้องดำเนินการแจ้งรายละเอียดด้านการคุ้มครองสิทธิและการจัดทำบันทึกการควบคุมตัวโดยละเอียดตามที่กฎหมายกำหนด อันเป็นมาตรการป้องกันที่มีประสิทธิภาพ (มาตรา ๔)

๒.๕ กำหนดกรอบแนวคิดของการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหายในหมวดที่ ๑ บททั่วไป เพื่อให้เกิดความกระจ่างชัดเกี่ยวกับหน้าที่ของรัฐ ซึ่งหมายรวมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งฝ่ายบริหาร ตุลาการและนิติบัญญัติ ดังนี้

- ยืนยันหลักการของรัฐธรรมนูญที่รัฐจะต้องคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคลโดยไม่เลือกปฏิบัติ การทรมาน การกระทำหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี และการกระทำให้บุคคลสูญหายจะกระทำมิได้ ซึ่งหมายรวมถึงรัฐต้องดำเนินการป้องกันและปราบปรามอย่างมีประสิทธิภาพ (มาตรา ๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๗ วรรคหนึ่ง)

- กำหนดรับรองสิทธิในการร้องเรียนเกี่ยวกับการทรมานหรือการกระทำให้บุคคลสูญหาย หน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพความปลอดภัยและสนับสนุนช่วยเหลือผู้ได้รับความเสียหายอย่างเร่งด่วน ซึ่งรวมทั้งการติดตามตรวจสอบข้อร้องเรียนเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา การสามารถเข้าถึงการชดเชยและเยียวยาความเสียหายทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพื่อคืนความเป็นธรรมให้แก่ผู้ได้รับความเสียหาย และสุดท้ายรัฐต้องดำเนินการที่เหมาะสมเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดขึ้นซ้ำอีก (มาตรา ๖ วรรคสอง และมาตรา ๗ วรรคสอง)

- กำหนดบทบาทองค์กรฝ่ายตุลาการในการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้มีคำสั่งระงับหรือเพิกถอนการกระทำซึ่งกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายเช่นว่านั้นทันที และศาลยังมีอำนาจหน้าที่กำหนดวิธีการตามสมควรเพื่อคุ้มครอง ชดเชยและเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นผ่านการสนับสนุนช่วยเหลือจากคณะกรรมการ (มาตรา ๖ วรรคสาม)

๒.๖ กำหนดมาตรการปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหายในหมวด ๒ การปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย เพื่อสร้างระบบความร่วมมือ

รับผิดชอบ (accountability) และลบล้างวัฒนธรรมปล่อยให้คนผิดลอยนวล (impunity) และมีกลไกสนับสนุนช่วยเหลือให้ผู้ได้รับความเสียหายได้รับความเป็นธรรม ผ่านการช่วยเหลือทางกฎหมายเพื่อติดตามตรวจสอบและนำตัวผู้เกี่ยวข้องมาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา และการชดเชยฟื้นฟู เยียวยาความเสียหายทางร่างกาย จิตใจและสังคม และการป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดเกิดขึ้นซ้ำอีก ดังนี้

๒.๖.๑ กำหนดส่วนที่ ๑ บททั่วไปให้ประกอบด้วย

- ความผิดฐานกระทำให้บุคคลสูญหาย (มาตรา ๘) ฐานกระทำทรมาน (มาตรา ๙) ฐานกระทำหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (มาตรา ๑๐)

- เหตุเพิ่มโทษ (มาตรา ๑๑) ความรับผิดชอบของผู้สมคบ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน (มาตรา ๑๒) ความรับผิดชอบของผู้บังคับบัญชา (มาตรา ๑๓) เหตุลดโทษจากการให้ความช่วยเหลือร่วมมือ (มาตรา ๑๔) และ

- กำหนดบทรับรองหลักความรับผิดชอบสากล (Universal jurisdiction) (มาตรา ๑๕) หลักกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนและความร่วมมือระหว่างประเทศในทางอาญา (มาตรา ๑๖) หลักสิทธิเด็ดขาด (Non-derogation) (มาตรา ๑๗) หลักการไม่ส่งตัวกลับไปเผชิญอันตราย (Non-refoulement) (มาตรา ๑๘)

เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการของอนุสัญญาเพื่อประสิทธิผลในการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหายสมมติเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัตินี้ และแยกส่วนของอัตราโทษไปบัญญัติไว้ในหมวดที่ ๕ บทกำหนดโทษโดยมีอัตราโทษที่ได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของความผิด

๒.๖.๒ กำหนดส่วนที่ ๒ การดำเนินคดี ดังนี้

- รับรองความเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา เพื่อให้สามี ภรรยา คู่ชีวิต ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน และผู้อยู่ในอุปการะ ทั้งโดยนิตินัยและพฤตินัย สามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ได้รับทราบความเป็นจริง และเข้าถึงความเป็นธรรมได้ (มาตรา ๑๙)

- กำหนดเรื่องการนับอายุความ โดยให้การกระทำความผิดฐานกระทำให้บุคคลสูญหายเป็นความผิดต่อเนื่องตลอดเวลาจนกว่าจะเปิดเผยชะตากรรมหรือปล่อยตัวบุคคลที่ถูกควบคุมตัว และการสืบสวนสอบสวนต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเริ่มนับอายุความก็ต่อเมื่อพบบุคคลที่ถูกกระทำให้สูญหายหรือปรากฏหลักฐานน่าเชื่อว่าบุคคลนั้นถึงแก่ความตาย (มาตรา ๒๐) และให้ความผิดฐานกระทำให้บุคคลสูญหายและฐานกระทำทรมานมีอายุความห้าสิบปี และให้ไม่มีอายุความหากเป็นส่วนหนึ่งของการกระทำที่มีลักษณะอย่างกว้างขวางและเป็นระบบ (มาตรา ๒๑)

- กำหนดให้คดีความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เป็นคดีพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยคดีพิเศษ โดยมีพนักงานอัยการเป็นผู้รับผิดชอบสำนวนการสอบสวน และไม่ให้การดำเนินคดีต้องอยู่ในอำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือคณะกรรมการป้องกันและ

ปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (มาตรา ๒๒) และกำหนดเรื่องการส่งคดีและชี้ขาดกรณีมีคำสั่งไม่ฟ้องคดีเป็นอำนาจหน้าที่ของอัยการสูงสุด (มาตรา ๒๓)

- กำหนดรับรองสิทธิของผู้ได้รับความเสียหายให้ได้รับทราบถึงผลความคืบหน้าของคดีอย่างต่อเนื่อง โดยคณะกรรมการมีหน้าที่ร่วมติดตามความคืบหน้าของคดี และดำเนินมาตรการเพื่อคุ้มครองเสรีภาพและความปลอดภัย ชดเชยและฟื้นฟูเยียวยาความเสียหายทางร่างกายและจิตใจ ให้คำปรึกษาด้านกฎหมายและช่วยเหลือด้านการดำเนินคดี (มาตรา ๒๔) และให้พนักงานอัยการร่วมกับคณะกรรมการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากผู้กระทำความผิดให้แก่ผู้ได้รับความเสียหาย และสนับสนุนข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อให้ศาลกำหนดมาตรการที่เหมาะสมเพื่อประโยชน์ในการป้องกันการฟื้นฟูเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายด้วย (มาตรา ๒๕)

- กำหนดให้ศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เป็นศาลพลเรือน เพื่อให้ผู้ต้องหา จำเลยและผู้เสียหายอยู่ในเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลพลเรือนเท่านั้น (มาตรา ๒๖)

๒.๗ กำหนดมาตรการป้องกันการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหายในหมวด

๓ การป้องกันการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย โดยกำหนดให้การค้นตัว จับ คุมขัง หรือกระทำการอันใดอันกระทบกระเทือนต่อเสรีภาพในร่างกายของบุคคลจะต้องมีการดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนด และให้ศาลยุติธรรมเป็นกลไกสำคัญในการตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐอันกระทบกระเทือนต่อเสรีภาพในร่างกายของบุคคล เพื่อสร้างระบบความพร้อมรับผิด (accountability) และลบล้างวัฒนธรรมปล่อยให้คนผิดลอยนวล (impunity) ดังนี้

- แจ้งสิทธิผู้ถูกควบคุมตัวในการที่จะติดต่อกับญาติหรือบุคคลที่ผู้ถูกควบคุมตัวไว้วางใจ สามารถพบและปรึกษาทนายความ และได้รับการตรวจร่างกายและรักษาพยาบาล (มาตรา ๒๗) และจัดทำบันทึกเกี่ยวกับการควบคุมตัวโดยมีรายละเอียดอย่างน้อยตามรายการที่กฎหมายกำหนด (มาตรา ๒๘)

- กำหนดให้ญาติหรือบุคคลเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกควบคุมตัว คณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีสิทธิร้องขอให้เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการควบคุมตัวได้ (มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง) หากถูกปฏิเสธในการให้ข้อมูล ให้ศาลอาญาในท้องที่มีเขตอำนาจสั่งให้เปิดเผยข้อมูลได้ (มาตรา ๒๙ วรรคสองและวรรคสาม) ทั้งนี้ คำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลต้องเป็นกรณีที่ศาลได้เรียกผู้ถูกควบคุมตัวมาสอบถามต่อหน้าศาลแล้วและมีเหตุยกเว้นให้ไม่เปิดเผยข้อมูลตามที่กฎหมายกำหนด (มาตรา ๓๐)

- กำหนดให้ศาลอาญาแห่งท้องที่มีอำนาจตรวจสอบการใช้อำนาจควบคุมตัวว่าชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ (มาตรา ๓๑) โดยดำเนินการไต่สวนและมีคำสั่งเพื่อให้ยุติการกระทำที่ขัดต่อพระราชบัญญัตินี้และกำหนดมาตรการที่เหมาะสมเพื่อประโยชน์ในการป้องกัน และฟื้นฟูเยียวยาเบื้องต้นแก่ผู้ได้รับความเสียหายโดยการสนับสนุนช่วยเหลือจากคณะกรรมการ (มาตรา ๓๒)

- กำหนดวิธีปฏิบัติกรณีผู้ถูกควบคุมตัวถึงแก่ความตาย นอกจากการประสานงานเพื่อจัดทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว เจ้าหน้าที่ของรัฐในการควบคุมตัวมีหน้าที่เก็บรักษาสถานที่เกิดเหตุเพื่อป้องกันมิให้บุคคลเข้าไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน และประสานงานกับหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตรวจพิสูจน์หลักฐานเพื่อเก็บและรวบรวมหลักฐานในที่เกิดเหตุตามหลักห่วงโซ่พยานหลักฐาน (Chain of custody) และติดต่อกับครอบครัวหรือญาติของผู้ตายให้มีส่วนร่วมในการค้นหาความจริงเกี่ยวกับการตาย รวมทั้งประสานงานกับคณะกรรมการเพื่อให้มีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบข้อมูลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการทรมานในระหว่างควบคุมตัว (มาตรา ๓๓)

- กำหนดบทต้องห้ามรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาเนื่องจากการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๓๔) และบทคุ้มครองผู้ใช้สิทธิร้องเรียนโดยสุจริต (มาตรา ๓๕)

๒.๘ กำหนดกลไกป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหายในรูปแบบของคณะกรรมการ **หมวด ๔ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย** โดยปรับปรุงแก้ไขจากร่างกฎหมายเดิมดังนี้

- กำหนดลดสัดส่วนกรรมการโดยตำแหน่งและเพิ่มองค์ประกอบคณะกรรมการ ให้มีผู้แทนผู้ได้รับความเสียหายจำนวนสองคน (มาตรา ๓๖ (๔)) และผู้แทนองค์กรภาคประชาสังคมที่ดำเนินกิจกรรมด้านการปกป้องคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคลจากการควบคุมตัวจำนวนสามคน (มาตรา ๓๖ (๕)) และให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่รัฐมนตรีแต่งตั้งในด้านการตรวจพิสูจน์หลักฐาน ด้านนิติเวชศาสตร์ และจิตวิทยา (มาตรา ๓๖ (๖))

- กำหนดเพิ่มอำนาจหน้าที่คณะกรรมการ ในการติดตามตรวจสอบข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้คำปรึกษาแนะนำทางกฎหมายแก่ผู้ได้รับความเสียหาย ให้ความช่วยเหลือด้านทนายความ การตรวจทางการแพทย์เพื่อประโยชน์ทางคดี และการฟื้นฟูเยียวยาความเสียหายทางร่างกายและจิตใจ และป้องกันมิให้เกิดขึ้นซ้ำอีก (มาตรา ๔๒ (๖) (๗) (๘)) ตลอดจนตรวจเยี่ยมสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตัว (มาตรา ๔๒ (๙)) และจัดทำรายงานสถานการณ์เกี่ยวกับการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหายและแนวทางแก้ไขปัญหาเสนอต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภาและเผยแพร่ต่อสาธารณชนเป็นประจำทุกปี (มาตรา ๔๒ (๑๐))

- กำหนดเพิ่มอำนาจหน้าที่สำนักงาน ในการติดตามตรวจสอบข้อร้องเรียนและการสนับสนุนช่วยเหลือผู้ได้รับความเสียหาย (มาตรา ๔๓)

๒.๙ กำหนด**บทเฉพาะกาล**เพื่อรับประกันว่าจะมีการสืบสวนสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับการกระทำให้บุคคลสูญหายอย่างต่อเนื่องจนกว่าจะพบบุคคลที่ถูกกระทำให้สูญหายหรือ

ร่างพระราชบัญญัติ

ป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นुकคลสูญหาย พ.ศ. ...

(ฉบับประชาชน)

ปรากฏหลักฐานน่าเชื่อว่าบุคคลนั้นถึงแก่ความตาย และดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ถึงแม้ว่าการ
ปฏิเสธหรือปกปิดชะตากรรมของผู้ถูกควบคุมตัวได้เกิดขึ้นก่อนพระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ